

Nr 42.

Ankom till riksdagens kansli den 13 april 1943 kl. 1 e. m.

*Utlåtande i anledning av väckt motion om tilläggs pension åt vissa
företvarande arbetare vid telegrafverket, m. m.*

I en inom första kammaren under nr 126 väckt motion, vilken hänvisats till bankoutskottets förberedande handläggning, har herr *Leander* hemställt, »att riksdagen måtte besluta att till var och en av de i motionen angivna arbetarna bevilja personlig tilläggs pension till ett belopp, som för var och en av dem utgör skillnaden mellan den pension de skulle ha uppburit den 31 juli 1942, om 1934 års arbetarpensionsreglemente varit å dem tillämpligt, och den pension de erhålla vid samma tidpunkt, beräknad enligt bestämmelserna i 1942 års arbetarpensionsreglemente».

Jämlikt bestämmelserna i kungörelsen den 12 juni 1942 (nr 454) skall för sådan arbetare i statens tjänst, som avgått från anställningen under tiden 1 juli 1939—30 juni 1942 med rätt till pension enligt tjänstepensionsreglementet för arbetare den 30 juni 1934 och för vilken pensionsåldern inträtt tidigast under juli månad 1939, såvitt angår tid från och med den 1 juli 1942, gälla, att tjänstepensionen skall till beloppet fastställas och utgå i enlighet med föreskrifterna i 1942 års arbetarpensionsreglemente samt i 3 punkten av de därtill hörande övergångsbestämmelserna.

Ifrågavarande stadgande tillkom på förslag av 1942 års bankoutskott i utlåtande nr 46 i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till 1942 års tjänstepensionsreglemente för arbetare och avsåg, att den i reglementet genomförda pensionsförhöjningen skulle komma även vissa redan pensionerade arbetare till del. Utskottet utgick därvid från att denna förhöjning var så stor, att någon minskning av pensionsförmånerna icke skulle inträda vid övergång till det nya reglementet.

I motionen påvisas emellertid, att elva företvarande arbetare vid *telegrafverket* genom det nya reglementets tillämpning från och med den 1 juli 1942 åsamkats en sänkning av pensionsförmånerna, uppgående till lägst 3 kronor 29 öre och högst 31 kronor 14 öre i månaden. Orsaken härtill anges i motionen vara dels att barntilläggen borttagits i samband med 1942 års pensionsreglering och dels att de totala förmånerna enligt det gamla reglementet (lägre pension + dyrtidstillägg) i vissa fall överstego motsvarande förmåner enligt det nya reglementet (högre pension + rörligt tillägg).

I skrivelse till Kungl. Maj:t den 12 oktober 1942 har *domänstyrelsen* anmält, att vid omräkning av pensionerna i enlighet med 1942 års riksdagsbeslut befunnits, att tretton arbetare skulle på grund av barntilläggets bortfallande komma att lida minskning i dem tillkommande pensionsbelopp. Enär

sådan minskning icke varit avsedd, hade pensionerna i dessa fall även efter den 1 juli 1942 utbetalats i enlighet med före nämnda tidpunkt gällande bestämmelser, varvid domänstyrelsen förskotterat skillnaden mellan den högre och den lägre pensionen.

Domänstyrelsen hemställde, att Kungl. Maj:t måtte medgiva, att till ifrågasvarande tretton arbetare pension finge från och med den 1 juli 1942 utbetalas enligt i tjänstepensionsreglementet för arbetare den 30 juni 1934 (nr 443) angivna grunder, så länge pensionsbeloppen på grund av inräknade barn-tillägg överstege pensionsbeloppen enligt de efter den 1 juli 1942 gällande föreskrifterna.

I häröver avgivet utlåtande har *statens pensionsanstalt* anfört följande.

Såsom domänstyrelsen angivit torde det icke hava varit avsett, att tillämpning av kungörelsen nr 454/1942 skulle medföra minskning av pensionsförmånerna till de av kungörelsen berörda pensionerade arbetarna. För att förhindra att så sker torde det enligt statens pensionsanstalts mening vara principiellt riktigast, att tillämpningen av kungörelsen göres valfri liksom fallet är med tillämpningen av de i viss mån motsvarande kungörelserna nr 164/1942 och 701/1942. Med hänsyn till bl. a. frågans förhållandevis ringa räckvidd vill pensionsanstalten dock icke motsätta sig domänstyrelsens hemställan. Ett eventuellt medgivande att till pensionerade arbetare, som avses i kungörelsen nr 454/1942, från och med den 1 juli 1942 utbetala pensioner enligt 1934 års tjänstepensionsreglemente för arbetare, så länge pensionsförmånerna på grund av inräknade barn-tillägg överstiga pensionsförmånerna vid tillämpning av 1942 års tjänstepensionsreglemente för arbetare, torde emellertid ej böra avse allenast domänverkets pensionerade arbetare utan jämväl pensionerade arbetare vid övriga grenar av statsförvaltningen. Av arbetare, pensionerade från statens pensionsanstalt, skulle fem arbetare beröras av ett dylikt medgivande.

Statskontoret har i ärendet anfört följande.

Av den i ärendet förebragta utredningen framgår, att den retroaktiva tillämpning av pensionsregleringen för arbetare, som föreskrivits i kungörelsen nr 454/1942 och som åsyftade att bereda därav berörda pensionstagare en pensionsförbättring, för pensionärer med flera barn medfört en direkt och i vissa fall relativt betydande pensionsminskning. Även om statskontoret icke kan undgå att finna ett dylikt förhållande mindre tillfredsställande, anser sig ämbetsverket, med hänsyn till att anmärkta förhållande kommer att fortfara endast under en övergångstid, dock böra ifrågasätta, om tillräcklig anledning finnes att övergångsvis bereda vederbörande kompensation för minskningen av pensionen.

Därest emellertid tillräckliga skäl skulle anses föreligga för en åtgärd i framställningens syfte, anser statskontoret i likhet med statens pensionsanstalt det vara principiellt riktigast, att tillämpningen av förenämnda kungörelse nr 454/1942 göres valfri.

Genom beslut den 19 februari 1943 har *Kungl. Maj:t* funnit framställningen icke föranleda någon *Kungl. Maj:ts* åtgärd.

Utskottet.

Då 1942 års riksdag på förslag av bankoutskottet medgav, att det nya arbetarpensionsreglementet från och med ikraftträdandet den 1 juli samma år skulle erhålla retroaktiv tillämpning på vissa redan pensionerade arbetare, var syftet därmed att bringa dessas pensionsförmåner upp till den nivå,

som innefattas i det nya reglementet. Anordningen har också medfört en pensionsförbättring för det övervägande antalet därav berörda arbetare. I vissa fall uppgingo emellertid de tidigare pensionsförmånerna till högre belopp än som följde av 1942 års arbetarpensionsreglemente. Med avseende å sådana fall föreskrevs i den av Kungl. Maj:t utfärdade kungörelsen om pensionsreglementets retroaktiva tillämpning, att pensionens grundbelopp icke finge bestämmas till belopp understigande pensionen enligt 1934 års tjänstepensionsreglemente ökad med procentuellt dyrtidstillägg motsvarande indextalet 156 (juli 1914 = 100).

Såvitt förhållandena bedömas vid den levnadskostnadsnivå, efter vilken de nya pensionsunderlagen äro avvägda, kan således någon försämring i de tidigare utgående förmånerna icke ha uppkommit. En sådan situation inträder endast för det fall, att vederbörande pensionstagare omedelbart före pensionsregleringen åtnjutit och jämväl därefter skulle vid fortsatt tillämpning av de tidigare bestämmelserna ha varit berättigad åtnjuta s. k. barntillägg, d. v. s. förhöjning av det procentuella dyrtidstillägget med 9 kronor för varje barn under 16 års ålder, mot vilket pensionstagaren hade försörjningsskyldighet. Då det nu visat sig, att pensionsregleringen kommit att medföra en icke obetydlig försämring för vissa pensionärer, som uppburit barntillägg, tala enligt utskottets mening starka billighetskäl för att åtgärder vidtagas för att rätta till detta förhållande, icke blott för i motionen avsedda arbetare utan även för övrig av frågan berörd arbetarpersonal. Lämpligen synes detta böra ske på det sätt, att ifrågavarande före den 1 juli 1942 avgångna pensionstagare berättigas att i förekommande fall, räknat från och med nyssnämnda dag, erhålla ett personligt pensionstillägg motsvarande vid varje tidpunkt det belopp, varmed pensionens grundbelopp må understiga summan av dels den tidigare utgående pensionen, dels procentuellt dyrtidstillägg därå vid indextalet 156 och dels vad som med tillämpning av de tidigare gällande bestämmelserna skulle ha utgått i barntillägg för de barn, beträffande vilka pensionstagaren omedelbart före nämnda dag ägt åtnjuta sådant tillägg. Pensionstillägget, å vilket givetvis icke må åtnjutas några tilläggsförmåner, kommer härvid att successivt avvecklas i samma mån som barntillägg skulle ha bortfallit enligt därför gällande bestämmelser. Att, såsom myndigheterna föreslagit, de av pensionsminskningen berörda arbetarna själva skulle välja, huruvida de skola övergå å det nya reglementet eller icke, kan utskottet för sin del icke förorda. Arbetarna skulle nämligen då ställas inför ett avgörande, som måste bli synnerligen svårt och som, hur än valet utfaller, icke kan leda till en lika tillfredsställande lösning, som ernås genom den av utskottet förordade linjen. I detta sammanhang må framhållas, att det här rör sig om ett mycket ringa antal pensionärer — antalet kända fall, då en pensionsminskning på grund av barntilläggs bortfallande inträtt den 1 juli 1942, torde uppgå till omkring 25 — samt att de pensionstillägg, som kunna ifrågakomma, i allmänhet äro jämförelsevis små och komma att utgå allenast under en övergångstid.

Såsom framgår av det anförda, har utskottet ansett sig böra i så måtto biträda motionen, att utskottet funnit kompenstation böra beredas för pen-

sionsminskning, som föranletts av att barntillägg ej må utgå å pensioner enligt 1942 års arbetarpensionsreglemente. Motionen innebär emellertid därutöver, att såväl de i motionen angivna arbetare vid telegrafverket, vilka uppburit barntillägg, som ytterligare sex arbetare vid samma verk, vilka icke uppburit barntillägg vid övergången till det nya reglementet, skulle kompenseras för pensionsminskning, som är att hänföra till de olika systemen för beräkning av de med levnadskostnaderna växlande tilläggsförmånerna. Den härav betingade skillnaden är emellertid ej konstant utan varierar med hänsyn till levnadskostnaderna. I vissa indexlägen, t. ex. det nuvarande, framträder en försämring enligt systemet med rörligt tillägg; i andra indexlägen kan resultatet bli det motsatta. Vid sådant förhållande kan det icke gärna ifrågakomma, såsom i motionen förutsattes, att den vid övergången förefintliga skillnaden skulle i fortsättningen utgå i form av till beloppet fixerad tilläggspension, oavsett hur indexläget i framtiden skulle utveckla sig. Tillräckliga skäl torde ej heller föreligga att i varje indexläge söka ernå full överensstämmelse mellan de nya och de gamla pensionsförmånerna på det sätt, att tilläggspensionen gjordes rörlig med hänsyn till växlingarna i index. På grund av det anförda avstyrker utskottet åtgärder för beredande av särskilda tilläggspensioner åt den pensionerade arbetarpersonal, å vilken 1942 års arbetarpensionsreglemente erhållit tillämpning, i vidare mån än som följer av vad utskottet här ovan anført.

Åberopande det anförda hemställer utskottet,

att riksdagen, i anledning av förevarande motion I: 126, må medgiva, att till här ovan avsedda pensionerade arbetare må, räknat från och med den 1 juli 1942, utbetalas personliga pensionstillägg i enlighet med av utskottet förordade grunder.

Stockholm den 13 april 1943.

På bankoutskottets vägnar:

HARALD ÅKERBERG.

Vid förestående ärendes slutbehandling inom utskottet hava närvarit

från första kammaren: herrar *Åkerberg, Sandén, Sylwan, Ohlin**, *Leander, Lindbärg, Bodin* och *Johansson* i Fårekulla;

från andra kammaren: herrar *Paulsen, Andersson* i Falkenberg, *Hall, Andersson* i Munkaljungby*, *Mattsson* i Eneyda, *Söderdahl* och *Dickson*.

* Ej närvarande vid utlåtandets justering.

Reservation

av herr *Leander*, som yrkat bifall till den i ämnet väckta motionen.